

gen överraskande att de var så många, säger Åsa Nilsson.

– De flesta är inte heller anställda för att undervisa i första hand, och därmed är det svårt att ställa krav på dem, konstaterar hon.

Mycket att förbättra

Svaren från både studierektorer och lärare visar att det finns mycket att förbättra när det gäller deras arbetssituation.

Studierektorerna anser att organisationen, inom vilken de verkar, är oklar. 21 av de 54 anser att de helt saknar stöd för sitt arbete i organisationen. Mer än hälften, 35 personer, anser att arbetsbördan ökat de senaste fem åren. Ett ökande problem är bristen på läkare på de prekliniska institutionerna som kan fungera som lärare.

Utvärderarnas förslag för att förbättra detta är att tydliggöra studierektorernas mandat, att tydliggöra de landstingsanställda kliniska handledarnas uppdrag och att tydliggöra KIs inflytande över den kliniska utbildningen.

När det gäller undersökningen bland lärarna är tidsbrist ett genomgående tema i svaren. Knappt en fjärdedel av lärarna kunde förbereda sin undervisning på arbetstid. Ännu färre tycker att de har tillräcklig tid för reflektion för sitt uppdrag. Drygt två tredjedelar anser att det största hindret för att vara bättre lärare är tidsbrist.

– Det är helt klart att lärartiden måste synliggöras och att meritvärdet för att vara lärare måste öka. De pedagogiska meriterna bör väga tungt, säger Åsa Nilsson.

Kompetenta lärare

Att tydliggöra verksamhetschefernas ansvar för läkarutbildningen på deras enheter skulle också vara ett sätt att ge läkarlärarna bättre stöd. Frågan om vem lärarna anser är deras uppdragsgivare får vitt skilda svar. Det, bland annat, visar att Karolinska institutets organisation behöver bli mer tydlig för lärarna och att kontakten lärare och KI emellan borde öka.

Lärarna är dock en mycket kompetent grupp. 85 procent av de 73 som intervjuades hade mer än fem års erfarenhet i sitt yrke. 46 procent hade disputerat. Lite sämre ställt var det med pedagogisk utbildning och ledarskapsutbildning bland lärarna. 26 procent av dem uppgav att de inte hade någon formell pedagogisk utbildning alls. Lika många saknade helt ledarskapsutbildning.

Anna Filipsson

anna.filipsson@lakartidningen.se

Otillräcklig kunskap om tidiga tecken på psykos

Patienter som insjuknar i schizofreni söker ofta hjälp på flera olika vårdcentraler när symtomen ännu är diffusa. Om primärvårdsläkarna fick bättre utbildning om dessa tidiga tecken skulle fler psykos upptäckas i ett tidigt skede.

II Det visar primärvårdsläkaren Gunvor Strömberg i Trehörningsjö i Västerbotten, i en ny avhandling vid Umeå universitet. Hon har som en del av sitt arbete granskat 152 journaler från primärvården och tittat på de anteckningar som gjordes 24 respektive 6 månader innan patienterna fick diagnosen psykos. Syftet var bland annat att kartlägga huruvida tidiga tecken på psykos hade upptäckts.

– Det visade sig att de patienter som sedan fick diagnosen schizofreni ofta tidigt upplevde att något var på gång, de hade många symtom som oro, apati och koncentrationsstörningar, men ibland också allvarigare störningar i hur de uppfattade sig själv och sin omvärld. 70 procent av distriktsläkarnas journalanteckningar innehöll uppgifter om tidiga tecken och symtom på psykos, säger Gunvor Strömberg.

Besöker fler vårdcentraler

Av de 152 patienterna hade 22 schizofreni/schizoaffektivt syndrom, 41 hade schizofreni som föregåtts av annan psykos och 89 annan psykos som inte hade ändrats under studietiden.

En intressant och statistiskt signifikant skillnad mellan gruppen med diagnosen schizofreni/schizoaffektivt syndrom och andra patientgrupper i studien var att den första gruppen besökte fler vårdcentraler än den egna.

– Dessa patienter känner en större oro och försöker verkligen få svar på orsakerna till det genom att besöka fler än en vårdcentral. Att patienten på det här sättet besöker ett flertal vårdcentraler kan därför förebåda ett insjuknande i psykos och kan därför vara något att ta fasta på, säger Gunvor Strömberg.

Utbildning behövs om tidiga symtom

För att kartlägga huruvida vårdpersonalen är uppmärksam på tidiga symtom på psykos, använde Gunvor Strömberg tre patientfall. Dessa presenterades för distriktsläkare, distriktssköterskor, kuratorer och psykologer inom primärvården samt för psykiatrer inom den psyki-

Foto: Privat

»Att patienten besöker ett flertal vårdcentraler för oro och ångest kan förebåda ett insjuknande i psykos«, säger primärvårdsläkaren Gunvor Strömberg, som skrivit en avhandling om primärvårdens möjligheter att tidigt upptäcka dessa patienter.

atriska vården. Totalt ingick 287 personer i denna delstudie, och uppgiften var att identifiera eventuella tecken eller symtom på psykos.

75 procent av dem som deltog i studien lyckades upptäcka dessa tidiga tecken, men i motsats till det förväntade lyckades psykiatrer inte upptäcka fler symtom än övriga personalkategorier.

– De som lyckades bäst var faktiskt distriktssköterskorna. Det kan kanske bero på att de var mer tränade att se dessa tecken. Generellt visar resultaten att det behövs utbildningsinsatser inom såväl primärvården som psykiatrin när det gäller tidiga tecken på psykos, säger Gunvor Strömberg.

Viktigt med tidiga åtgärder

Den första oktober försvarade Gunvor Strömberg sin avhandling, vars svenska titel är »De allvarligt psykiskt sjuka. Primärvårdens möjligheter till tidig upptäckt och tidiga åtgärder«. Därefter kan det bli en fortsättning inom samma forskningsområde.

– Kanske går jag vidare, och väljer ut en eller två vårdcentraler för att se vilka resultat det ger att utbilda personalen i att se dessa tidiga tecken och symtom på psykos. Det är viktigt att så tidigt som möjligt kunna sätta in rätt åtgärder för en patient som är på väg att insjukna, säger Gunvor Strömberg.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se